

ДЕРЖАВНА ІНСПЕКЦІЯ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ
ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ МІСЬКИЙ ВІДДІЛ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖТЕХНОГЕНБЕЗПЕКИ У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

28000, м. Олександрія, вул. Калініна, 10

Тел. (05235) 9-09-80, тел/факс. (05235) 9-07-85

Наказ МНС України від 03.12.2001 року № 272
«Правила охорони життя людей на водних об'єктах України»
zareєстрований в Міністерстві юстиції України 01.02.2002 року за №95/6383
(ВИТЯГ)

11. ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ НА ЛЬОДУ

11.1. У зимовий період місцеві засоби масової інформації під час публікації або передачі метеозведень чи метеопрогнозів повинні давати інформацію про товщину та міцність льоду на місцевих водоймах і особливо попереджувати про його ослаблення під час відлиг чи таненні льоду (особливо в районах промислової та аматорської підлідної рибалки та льодових переправ).

11.2. Перш ніж ступити на лід, дізнайтесь про товщину льодового покриву на водоймі. У різних місцях річок та озер товщина льодового покриву може бути різною. У гирлах річок та приток міцність льоду послаблена течією. Міцність льоду можна частково визначити візуально. На водоймах безпечним вважається лід (при температурі повітря нижче 0 град.):

- для одного пішохода - синюватого або зеленуватого відтінку, товщиною не менше 5-7 см (лід блакитного кольору - найміцніший, білого - міцність у два рази менше, сірий - свідчить про присутність води в товщі льоду);

- для групи людей (масові переправи пішки) - товщиною не менше 15 см (дистанція в колоні по 4 чоловіка 5 м);

- при масовому катанні на ковзанах - 25 см ;

- для переправи вантажного автомобіля (колісного) вагою 15 т - 35 - 43 см (дистанція в колоні не менше 35 м);

- для гусеничного трактора і тягача вагою 20 т - 40-60 см (дистанція в колоні не менше 30 м).

11.3. При переході замерзлої водойми необхідно користуватись обладнаними льодовими переправами або прокладеними стежками, а за їх відсутності, перш ніж рухатись по льоду, необхідно намітити маршрут та переконатись у міцності льоду за допомогою пешні. Якщо лід недостатньо міцний, то потрібно припинити рух і повертатись своїми слідами, роблячи перші кроки, не відриваючи ноги від поверхні льоду. Категорично забороняється перевіряти міцність льоду ударами ніг.

11.4. Під час руху по льоду варто звертати увагу на його поверхню, обходити небезпечні місця та ділянки, покриті товстим шаром снігу. Особливу обережність слід проявляти в місцях зі швидкою течією, джерелами, струмками та теплими стічними водами промислових підприємств, які впадають у водойму, кущами і травою, що виступають на поверхню.

11.5. При переході по льоду необхідно йти один за одним на відстані 5-6 метрів та бути готовим надати необхідну допомогу людині, яка йде попереду. Транспортування малогабаритних, але важких вантажів проводиться на санях або інших засобах з найбільшою площею опори на поверхню льоду.

11.6. Користуватись майданчиками для катання на ковзанах, що обладнуються на водоймах, дозволяється лише після ретельної перевірки міцності льоду. Товщина льоду повинна бути не менше 12 см, а при масовому катанні не менше 25 см.

11.7. При переході водойми на лижах рекомендується користуватись прокладеною лижнею, а за її відсутності - цілиною. Перш ніж рухатись, необхідно відстебнути кріплення лиж та зняти петлі лижних палиць з рук. Якщо є рюкзак або ранець, необхідно їх узяти на одне плече. Відстань між лижниками повинна бути не менше 5-6 метрів. Під час руху лижник, який іде першим, ударами палиць перевіряє міцність льоду та контролює його стан.

11.8. Під час підлідного лову риби не рекомендується на невеликому майданчику пробивати багато ополонки, стрибати і бігати по льоду, скупчуватись у великі групи. Рибалки повинні пробивати ополонки одну від одної на відстані 5-6 метрів.

11.9. Кожний рибалка повинен мати з собою рятувальний жилет та лінь довжиною 15-20 м з петлею на одному кінці і вантажем вагою 400-500 г на іншому кінці.

11.10. Керівники рибних господарств несуть персональну відповідальність за забезпечення заходів безпеки при вилові риби підлідним способом, за організацію надійного візуального і радіозв'язку з риболовецькими бригадами, які перебувають на льоду, за готовність рятувальних засобів, установаження безперервного спостереження за напрямом і силою вітру, рівнем води, зміною течії і станом льоду.

11.11. Організації, що проводили роботи з вирубки льоду, повинні огороджувати небезпечні ділянки.

11.12. Під час роботи з вирубки льоду необхідно обов'язково організувати постійне чергування осіб, які пройшли спеціальну підготовку з надання допомоги на льоду. У розпорядженні чергового постійно наготові повинні бути рятувальні дошки довжиною 4 м, жердина з вірьовкою і петлею, плавучий кінець з плавучою кулею на кінці, рятувальні кола, жилети, пояси, сухі вовняні ковдри у пластикових мішках.

Додаток 1
до Правил охорони життя людей
на водних об'єктах України

ДІЇ ПРИ РЯТУВАННІ ТА НАДАННІ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ НА ЛЬОДУ І НА ВОДІ

Рятування потерпілих на льоду:

Надання допомоги людині, яка провалилася під лід - надзвичайно небезпечне заняття, потребує зібраності та виваженості в діях.

Щоб допомогти людині, що терпить лихо, і не потерпіти самому, дотримуйтеся наступних правил:

- без потреби не виходьте на лід;
- подумайте, чи зможете під час надання допомоги впоратись самотужки, чи краще покликати на допомогу ще кого-небудь. Якщо поряд нікого немає, то дійте продумано і обережно, щоб замість допомоги не погіршити становище.
- протягніть потерпілому довгу жердину, дошку, палицю від лиж, лижу, хокейну клюшку або киньте вірьовку, зв'язані паски тощо.
- якщо вам усе-таки необхідно вийти на лід, то ляжте на лід і повзть по поверхні, штовхаючи рятувальний засіб перед собою або кидаючи поперед себе вірьовку чи пасок. Добре, якщо ви одягнете рятувальний жилет.
- будьте якомога далі від ополонки (краю крижини), протягніть потерпілому палицю, жердину чи киньте вірьовку. Якщо вірьовка чи трос закріплені на березі і не вистачає довжини, то міцно тримаючись за кінець вірьовки однією рукою, протягніть потерпілому другу руку.
- витягаючи потерпілого, попросіть його працювати ногами – так буде легше витягнути його з ополонки. Коли ви його витягли, не дозволяйте йому підійматись на ноги, нехай він повзе вслід за вами до берега.
- після того, як витягнете потерпілого на берег у безпечне місце, викличте "швидку медичну допомогу", надайте йому першу допомогу, необхідну при охолодженні організму.

Перша допомога при гіпотермії (переохолодженні)

Ознаки гіпотермії:

- тремтіння і озноб, які можуть бути відсутніми на пізніших стадіях;
- оніміння;
- втрата координації рухів;
- зняковіння, незвична манера поведінки;
- температура тіла нижче 35 град. С.

Якщо в потерпілого одночасно спостерігаються ознаки відмороження і гіпотермії, в першу чергу надавайте допомогу як при гіпотермії. Цей стан може призвести до смерті, якщо людину терміново не зігріти. Але навіть у цьому випадку не варто залишати без уваги відмороження, яке при тяжкому ступені може призвести до ампутації пошкодженої частини тіла. Гіпотермія належить до невідкладних медичних станів. Дотримуйтеся принципів надання першої допомоги і виконайте додатково спеціальні заходи при гіпотермії:

- викличте "швидку медичну допомогу";
- поступово відігрійте постраждалого, загорнувши його в ковдри або сухий теплий одяг;
- не намагайтесь зігріти тіло потерпілого дуже швидко, не занурюйте його в теплу воду, швидке обігрівання може викликати серцеві проблеми;
- будьте надзвичайно уважними при поводженні з потерпілим;
- по можливості прикладіть до тіла теплий предмет (гарячу грілку, пляшки з теплою водою);

- дайте тепле пиття, якщо потерпілий при свідомості.

Найкраще, якщо відігрівання буде відбуватись з середини тіла (тепле пиття) одночасно з відігріванням ззовні.

Рятування потерпілих на воді:

Потопати може людина, яка не вміє добре плавати, фізично ослаблена або стомлена, хвора або поранена, а також людина, яка опинилась в холодній воді або випадково впала у воду. Якщо не допомогти цій людині, вона може загинути. Про те, що людині потрібна допомога, можуть свідчити такі ознаки:

- спроба плисти не призводить до просування вперед;
- на обличчі з'являється вираз відчаю;
- людина кличе на допомогу або махає руками, щоб привернути увагу;
- хвора або поранена людина може триматись однією рукою за уражену частину тіла;
- людина намагається наблизитись до берега або човна, хапається за пліт або борт човна;
- потопаюча людина хаотично махає руками, намагаючись висунутись із води, щоб набрати повітря, замість того, щоб намагатись плисти;
- подібні намагання мимовільні та продовжуються недовго;
- тіло у воді перебуває у вертикальному положенні, ноги не виконують плавальних рухів.

Прийняття рішення

У такій ситуації особливе значення має правильний вибір способу надання допомоги потерпілому. Огляд місця події з метою виявлення реальної та потенційної загрози відіграє в такому випадку важливу роль. Слід розуміти, що потопаюча людина діє несвідомо та інстинктивно. Навіть якщо це дитина, ваш приятель чи близька вам людина, вони можуть учепитись у вас мертвою хваткою та будуть тягнути вас під воду навіть тоді, коли вони перебувають вже під водою, але ще не знепритомніли. У такому разі ви не тільки не допоможете, але й самі можете потонути. Ось чому, допомагаючи потопаючому, ніколи не підходьте до нього близько спереду. Слід наблизитись до потопаючого спереду, тримаючи поперед себе рятувальний круг, жердину чи інший плавучий засіб (рятувальний жилет, рятувальний нагрудник і таке інше). Тому потрібно швидко оцінити обставини і прийняти найбезпечніше рішення.

Способи надання допомоги потопаючому

Завжди розпочинайте із самого простого, а в разі невдачі перед тим, як приступити до більш ризикованих дій, краще подумайте, як зменшити ризик.

Словесний метод

Перебуваючи у безпечному для вас місці, ясно, чітко та коротко скажіть потопаючому, що і як він має робити, підбадьорюйте його словами, намагайтесь заспокоїти його, тоді він швидше зрозуміє ваші поради.

Метод дистанційної подачі рятувальних засобів та витягання

Якщо поблизу вас є який-небудь плавучий предмет (краще рятувальний круг), киньте його так, щоб потопаючий міг за нього вхопитися. Краще, якщо встигнете прив'язати до нього віршовку (пасок), за яку потім зможете підтягнути потерпілого до берега чи на мілину.

Якщо ви знайшли віршовку, то один кінець її закріпіть на плавзасобі або за береговий предмет, а інший - за рятувальний круг чи інший плавучий предмет, який ви подаєте потопаючому. Перед витягуванням потопаючого станьте так, щоб у вас була гарна опора або ухопіться за плавзасіб чи за береговий предмет, щоб ви самі не впали у воду і потопаючий не потягнув вас за собою.

Вхід у воду на мілководді

Якщо нещастя трапилось на мілководді, можливо ви зможете наблизитись до потерпілого вбід, щоб подати рятувальний засіб, але тримайте рятувальний засіб так, щоб він був між вами та потерпілим. Міцно стійте ногами на дні, тримайтеся однією рукою за яку-небудь опору, наприклад причал (кущ, гілку дерева), та протягніть довгу жердину потерпілому. Якщо присутніх багато, утворіть живий ланцюжок, міцно взявшись за руки.

Використання човна

Спробуйте наблизитись до потопаючого на човні так, щоб кинути йому який-небудь плаваючий предмет або простягнути жердину. Якщо човен невеликий, подавати жердину треба з носа або з корми, щоб при підтягуванні потопаючого човен не перекинувся. Якщо човен такого розміру, що можна на нього взяти постраждалого, підходити до потерпілого також потрібно носом або кормою, щоб при втягуванні його в човен, човен не перекинувся. Ніколи не стійте на човні на повний зріст під час рятування потопаючого.

Рятування уплав

При наближенні до потопаючого уплав слід тримати поперед себе будьякий плаваючий предмет (краще рятувальний круг), щоб потопаючий хапався за нього, а не за вас, і подавати його на витягнутих руках, щоб потопаючий не зміг до вас дотягнутись. Підтримуйте з ним зоровий та голосовий контакт. Підбадьорюйте потерпілого, намагаючись примусити його працювати ногами в той час, коли за допомогою плаваючого предмета будете тягти його до берега чи до найближчої мілини.

Буксирування потерпілого

При буксируванні вправ потерпілий може бути не в змозі працювати ногами, щоб допомогти вам, але може вхопитись за вас руками. Тому потрібно буксирувати його на якомога більшій відстані від себе і бути готовим у будьякий момент ухилитись від його спроб вхопитись за вас руками. Спробуйте умовити його лягти на спину або перевернути його самому, якщо маєте такий досвід.

Якщо ви не маєте нічого під руками, намагайтесь підпливти до нього ззаду, попросивши когось на березі відвертати його увагу від вас. Коли це не вдасться, спробуйте розвернути його спиною до себе, схопивши його лівою рукою за ліву руку, якщо можливо, вище ліктя і різким рухом розвернути його спиною до себе і захопити його зігнутою в лікті лівою рукою під підборіддя. Утримуючи його лежачим на спині, буксируйте до берега або до найближчої мілини, одночасно спробуйте умовити його допомагати своїми ногами вам плисти. При цьому ніколи не забувайте про особисту безпеку. Якщо ви відчули, що втрачаєте контроль над своїми рухами або відчуваєте, що потерпілий осьось схопиться за вас руками, різко відштовхнувшись, тимчасово віддаліться від нього, а відновивши координацію своїх дій, спробуйте знову надати допомогу потерпілому.

Серцево-легенева реанімація

Утоплення - одна з форм механічної асфіксії, що розвивається в результаті попадання рідини в дихальні шляхи або внаслідок ларингоспазму і припинення дихання чи з зупинкою серця в результаті психічної (страх) і рефлексорної (удар об воду, холодний шок) дії. Невідкладна допомога повинна бути спрямована на якнайшвидше відновлення дихання і кровообігу.

Витягати потерпілого з води, необхідно:

- швидко очистити верхні дихальні шляхи від піску, мулу та водоростей, для чого, ставши на праве коліно, покласти потерпілого вниз обличчям його черевом на своє ліве стегно, лівим передпліччям натиснути на спину, щоб вивільнити від води та предметів дихальні шляхи, одночасно пальцями правої руки вичищати порожнину рота від мулу, піску та водорослів;
- одночасно з очищенням ротової порожнини подразнювати корінь язика та глотку пальцями, щоб викликати блювання, яке прискорить відновлення життєвих функцій;
- покласти потерпілого на спину, щоб голова була відкинута назад для розправлення дихальних шляхів, для цього можна використати валик з одягу, дитячий рятувальний круг тощо;
- визначити наявність дихання протягом 5 секунд;
- якщо воно відсутнє, почати робити штучну вентиляцію легень потерпілого способом "з рота в рот";
- визначити наявність пульсу на сонній артерії протягом 10 секунд;
- за його відсутності водночас із штучним диханням виконувати непрямий масаж серця (на одне вдихання робиться від п'яти до п'ятнадцяти масажних поштовхів на грудну клітку /на грудину між ребрами в районі серця/), і цей цикл повторювати до появи ознак дихання і серцебиття;
- разом з штучним диханням здійснювати нагрівання тіла розтиранням.

Одночасно з наданням допомоги необхідно викликати "швидку медичну допомогу" або якнайшвидше, не припиняючи реанімації, доставити потерпілого до лікарні.